

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Studiedag De Toekomst van het Platteland

Anticiperen in het onderwijs op de snelle veranderingen op het Platteland en in de Krimpgebieden

21 November 2018

www.alumni.uva.nl/platteland

Locatie: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), Groenewoudseweg 1, 6524 TM Nijmegen (goede bereikbaarheid openbaar vervoer & parkeergelegenheid).

Centraal thema op deze studiedag:

Hoe kunnen innovatief onderwijs, scholing en projecten voor een leven lang leren een blijvende vitalisering op het Platteland en in de Krimpgebieden stimuleren?

In Nederland bestaat 74% uit platteland met ruim 5 miljoen inwoners. Die regio's omvatten circa 30% van de totale bevolking van ons land (SCP 2017). Na een aantal moeilijke jaren met hoge werkloosheid trekt de Nederlandse economie sterk aan. Dit geldt in mindere mate voor het platteland en de 'krimpgebieden'. De Sociaal-Economische Raad heeft aangegeven dat met name de transitie naar duurzame energie landelijk veel banen kan opleveren. Er zijn tevens grote veranderingen in de zorg, informatica en de bouw op komst. Hierbij zullen scholieren, studenten, werkenden, werkzoekenden en een groeiend aantal ouderen zich moeten gaan instellen op snelle veranderingen op de arbeidsmarkt, in het bijzonder in de informatie-, productie- en zorgtechnologie. Op deze studiedag komt aan de orde hoe mbo- en hbo-instellingen zich voorbereiden. Tevens ligt hier een vraag aan instellingen voor volwasseneneducatie, Bildung en opbouwwerk, hoe zij bewonersinitiatieven kunnen ondersteunen voor een vitaal en actief platteland.

Dit vraagt van het platteland:

- Innovatieve scholing en projecten in het middelbaar en hoger beroeps- en het wetenschappelijk onderwijs.
- Een passend aanbod van modules en trajecten van leven lang leren.
- Bevordering van actieve zelf-organiserende groepen (gasvrije aansluitingen, wind- en/of zonne-energie, duurzaamheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen, ...).

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Rural Academy

Deze studiedag is bedoeld voor:

- ✓ Bestuurders, kaderleden en actieve vrijwilligers van landelijke, provinciale en plaatselijke verenigingen van Kleine Kernen, Dorpsbelangen, bewonersinitiatieven, dorps-, ouder-, gezondheids-, wmo- en adviesraden, onderzoek- en planbureaus.
- ✓ Deelnemers en inleiders van de eerdere edities van deze studiedagen.
- ✓ Gemeentelijke, provinciale en landelijke bestuurders, managers, ambtenaren en andere professionals.
- ✓ Bestuurders, managers en medewerkers van de onderwijskoepels voor MBO, HBO en WO.
- ✓ Bestuur, staffunctionarissen en leden SER, VNO-NCW-MKB, werknemersvertegenwoordigers.
- ✓ Lectoren, docenten, managers, onderzoekers en geïnteresseerde studenten van MBO, hogescholen en universiteiten.
- ✓ Directie, managers, lectoren, docenten en studenten HAN.
- ✓ Bestuur, docenten, leden, vrijwilligers en relaties Learn for Life (Rural Academy), UvA: Kring Andragologie & Kring Geografie en Planologie.

PROGRAMMA STUDIEDAG

OCHTEND

Deze derde studiedag van het project Toekomst van het platteland start 's morgens met een overzicht van de actuele ontwikkelingen en recente onderzoeksbevindingen op het gebied van innovatieve leerarrangementen. In vijf belangrijke workshops komen 's middags vooral concrete ervaringen aan bod.

09.30 - 10.00 uur Registratie, uitreiking symposiummap, ontvangst met koffie en thee

10.00 uur Start studiedag

10.00 – 10.10 uur

Opening & Welkom studiedag

Henk Hijink, voorzitter Learn for Life (Rural Academy).

10.10 – 10.20 uur

Introductie door dagvoorzitter

Ben van Essen, oud-voorzitter van de Vereniging van Kleine Kernen en oud-wethouder van Sevenum (Limburg).

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Rural Academy

10.20 – 10.40 uur

Interview met drs. Bea Schouten door dagvoorzitter

Drs. Bea Schouten, gedeputeerde gebiedsopgaven, toerisme & recreatie, leefbaarheid en milieu Provincie Gelderland.

INLEIDINGEN

10.40 - 11:10 uur

Prof. dr. ir. Bettina Bock. Rijksuniversiteit Groningen en Wageningen University & Research.

Key note speech over dagthema: **‘Plattelandsontwikkelingen binnen een nationale en Europese context’**

- De laatste decennia kenmerken zich door versnelde verstedelijking. Nu al leeft meer dan 50% van de wereldbevolking in de stad en de verwachting is dat dit verder zal toenemen.
- Verstedelijking gaat gepaard met mondialisering en mobilisering. Mensen reizen meer en veranderen van woonplaats naar gelang de verschillende levensfasen. Ook de locatie van industrie en bedrijven is minder stabiel; zij verhuizen vaker naar de stad of naar landen met lagere lonen.
- Op het Europese platteland is veel werkgelegenheid verdwenen. De gevolgen voor platteland en haar bevolking verschillen. Gebieden dichtbij een grotere stad, floreren beter terwijl gebieden die verder af liggen of als minder aantrekkelijk gezien worden achteruit gaan.
- Bettina Bock geeft een overzicht van deze ontwikkelingen en gaat nader in op de gevolgen voor Nederland. In het bijzonder besteedt zij aandacht aan de zogenaamde ‘krimpgebieden’ in Nederland die door de dalende bevolking, bezuinigingen van de welvaartsstaat, en het gebrek aan specifiek beleid, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg moeite hebben om voorzieningen en daarmee de leefbaarheid op peil te houden.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

11.10 – 11.20 uur

Interactief gedeelte: dagvoorzitter Ben van Essen gaat op zoek naar reacties / vragen uit zaal.

11.20 – 11.50 uur

Dr. Frans de Vijlder, HAN: lid van het Lectoraat Goed Bestuur en Innovatiedynamiek in Maatschappelijke organisaties, Kenniscentrum Publieke Zaak.

Samen leven en samen besluiten op het platteland van de 21ste eeuw en de ondersteuning van leefbaarheid en participatief bestuur door nieuwe en 'schuivende' beroepsbeelden van professionals in het publieke domein.

- Andere tijd, samenleving en ander bestuur, ook op het platteland.
- Wat deze veranderingen vergen van professionals in het publieke domein.
- Onderwijsbeleid en leefbare regio: een spannende relatie.
- Bijdragen van en uitdagingen voor innovatief beroepsonderwijs.

11.50 uur – 12.30 uur

**Interactief forum geleid door dagvoorzitter
Forumleden: Bettina Bock, Ton Notten, Bea Schouten en
Frans de Vijlder.**

Interactief gedeelte met alle ochtendsprekers waarbij Prof. dr. Ton Notten (Kring Andragologie, hoofd sectie Rural Education en Emeritus hoogleraar Vrije Universiteit Brussel) de gelegenheid krijgt tot het leggen van verbindingen tussen de 'theoretische noties en onderzoeksresultaten' van het ochtendprogramma en de praktische uitwerkingen in de workshoprondes van de middag.

In het forum zal op zoek worden gegaan naar aanbevelingen in de driehoek onderwijs-leefbaarheid-'plattelandsbeheer'.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

MIDDAG

13.30 - 14.20 uur   Workshopronde 1

14.30 - 15.20 uur   Workshopronde 2

In elke workshopronde kunt u een keuze maken uit de volgende vijf thema's.

Innovatief beroepsonderwijs in de regio als bindmiddel en broedplaats

De school als regionaal kenniscentrum met broedplaatsen om studenten vroeg te verbinden met de lerende regio.

Prof. dr. Loek Nieuwenhuis, HAN Lectoraat Beroepsagogiek, Welten-Instituut onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie Open Universiteit.

- ROC's en hogescholen zoeken verbinding met regionale ontwikkelingen. Wat betekent deze verschuiving voor de onderwijsinstelling: van school naar regionaal kenniscentrum?
- Hierbij kunnen verschillende keuzes worden gemaakt op drie aspecten: de sociale vraag, sectorale specialisatie en leven lang vakmanschap ontwikkelen.
- Studenten betrekken bij de regionale ontwikkelingsagenda vraagt van de school om te investeren in netwerken, docentcapaciteit en inrichting van het curriculum. Regionale projecten vragen om een avontuurlijke insteek: niet de inhoud maar het proces van leren staat centraal.
- In de workshop wordt gewerkt met een aantal oefeningen: Aan de slag met: 1) herpositionering, 2) variatie in dienstverlening en 3) capacity building.

Het platteland als duurzame groene krachtbron door het engagement van vitale zelforganiserende bewonersgroepen

Uitdaging voor MBO en HBO en instellingen voor volwassen-educatie en actieve bewonersgroepen. Met voorbeelden uit de praktijk van zelforganiserende bewonersgroepen.

Drs. Lourens Koomans, Kring Andragologie.

Alex de Meijer, beleidsmedewerker Gelderse Natuur en Milieufederatie.

Peter van Heek, coördinator DKK Gelderland.

- Het platteland is decennia lang door de overheid en grote industriële organisaties gezien als wingewest.
- Het wordt tijd dat plattelanders het heft in eigen hand nemen bij de energiewinning en energievoorziening. De komende energietransitie biedt daar alle kansen toe.
- De talloze coöperaties van vitale bewonersinitiatieven laten zien dat het mogelijk is. Deelnemers van een energiecoöperatie geven informatie over hoe dat kan en vertellen over hun ontwikkelingsproces.
- Het platteland beschikt over een infrastructuur (ruimte, zon en wind) en sociaal kapitaal (mensen, expertise, vaardigheden, interesse, netwerk, geld). Hoe dit op een effectieve manier in te zetten.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Kansen gaan zien en benutten – cocreatie op het platteland

Lector dr. ir. René Bakker, Lectoraat Networked Applications, Kenniscentrum Technologie en Samenleving, HAN.

- Snelle en ingrijpende veranderingen in onze samenleving zijn bedreigend, maar bieden ook kansen voor versterking van de leefbaarheid en vitaliteit. Deze ontwikkelingen vragen om een passende plaatselijke uitwerking leidend tot diensten of producten die onderdeel worden van het dagelijks leven op het platteland.
- Deelnemers wordt een “Methodenkaart” aangereikt om in drie kwartier tot een veelzijdige aanpak te komen op bijvoorbeeld bereikbaarheid op het platteland. Met de methodenkaart worden deelresultaten met elkaar verbonden en kunnen heldere pragmatische keuzes gemaakt worden op grondigheid en zekerheid.
- Oplossingen werken als deze nuttig, betaalbaar, aantrekkelijk en eenvoudig zijn. De gebruikers bepalen dat. Daarom moeten zij intensief betrokken zijn bij de ontwikkeling, bijvoorbeeld door cocreatie in het ontwerpproces. Bij de keuze van methoden moet gelet worden op actieve deelname van de plattelandsgemeenschappen en de bewoners.
- De beroepspraktijk heeft baat bij de methodenkaart als instrument. De aanpak is internationaal gevalideerd.

Zelforganisatie op het platteland. Do's en dont's om dit te bereiken

Jumbo Klercq, expert lifelong learning en social change, bestuurslid Learn for Life. Directeur/eigenaar The Elephant Learning in Diversity te Deventer.

- Het Platteland, een omschrijving en een typering.
- De knelpunten:
  - vaak meer overleven dan ontwerpen en ontwikkelen
  - behoefte aan creatieve oplossingen en nieuwe organisatievormen
- Leren in de doe-het-zelfsamenleving door visieontwikkeling, strategiebepaling, mobilisatie, organisatieontwikkeling en creatie.
- Aan de slag met een leerplan voor zelforganisaties op het Platteland.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Rural Academy

Aanpak achterstelling op het platteland in het bijzonder van mensen, met lage of geen startkwalificatie, die moeilijk bemiddelbaar zijn voor de snel veranderende arbeidsmarkt

Prof. dr. Ton Notten, emeritus hoogleraar Vrije Universiteit Brussel & sectie Rural Education Kring Andragologie & Drs. Gerrit Kappert, sectie Rural Education, Kring Andragologie.

Marian Janssen-de Goede, 'Zet een punt', Projectorganisatie laaggeletterdheid, Schijndel, N.B.

- De arbeidsmarkt vraagt steeds hoger en technisch opgeleide mensen in verband met digitalisering en robotisering.
- Wij onderzoeken met u een aantal ontwikkelingen die effect hebben op de arbeidsmarktpositie en maatschappelijke positie van mensen op het platteland met beperkingen. Met de invoering van de Participatiewet en de Wajongregeling werd het aantal sociale werkplaatsen teruggedroefd en begeleiding en scholing niet op lokaal uitvoeringsniveau geplaatst. Het participeren van de groeiende groep mensen met een te lage kwalificatie wordt hiermee een extra grote uitdaging.
- Oplossingen zijn: 1. De regeling overeengekomen tussen overheid, werkgevers werknemers om 150.000 mensen met een beperking in 5 jaar aan een reguliere baan te helpen. 2. Experimenten met arbeidsloos inkomen, die aansluiten bij plannen van 25 gemeenten die mogen experimenteren met soepelere bijstand. 3. De mogelijkheden van de Participatiewet met betrekking tot beschermd werken. 4. De mogelijkheden van de wet Maatschappelijke Ondersteuning tot het organiseren van activerende dagbesteding. 5. Enzovoort.
- Mevr. Marian Janssen-de Goede zal aangeven wat er nodig is bij participatie van laag geschoolden en mensen met belemmeringen op het platteland. Zij organiseert cursussen voor laaggeletterde autochtonen. De aanpak van 'Zet een punt' zit vaak tussen twee partijen in: aan de ene kant de mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en aan de andere kant een organisatie (bijvoorbeeld woning-corporatie, zorginstelling, welzijnsorganisatie, bibliotheek), gemeente of een bedrijf. We zorgen ervoor dat zij elkaar beter begrijpen. En door laag-geletterdheid effectief aan te pakken, krijgen laaggeletterden de regie over hun eigen leven terug.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Kring Andragologie
Kring Geografie en Planologie

Rural Academy

AFSLUITING STUDIEDAG

15.30 - 16.00 uur Conclusies van de studiedag en aanbevelingen voor de politiek, onder leiding van de dagvoorzitter Ben van Essen

16.00 - 16.10 uur Sluiting van de studiedag door mr. Joke Abbring, HAN Centre of Expertise

16.10 uur Borrel

DEELNAMEPRIJS

Deelnamekosten studiedag inclusief symposiummap, koffie/thee, lunch en borrel:

deelnemers namens een organisatie/instelling/bedrijf/overheid: € 90

individuele deelnemers: € 60

studenten: gratis (20 plaatsen beschikbaar = *reeds volgeboekt*)

AANMELDEN: via de [aanmeldlink](#) op alumni.uva.nl/platteland

MEER INFORMATIE: mail gerust naar mail andragologie@uva.nl

ORGANISATIE

HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen, Learn for Life (Rural Academy), Universiteit van Amsterdam: Kring Geografie en Planologie & Kring Andragologie

